Lánczos Vera

Mi az ára?

VISSZHANG - LI. évfolyam 49. szám, 2007. december 7.

(Érvényesek-e az Alkotmánybíróságra az Alkotmánybíróság határozatai?)

A népszavazás intézménye Magyarországon politikai zsákmánnyá vált. Tegyük most zárójelbe a "miértet", hisz egy korábbi írásban (ÉS, 2007/24.) már utaltam annak a politikának a lényegére, amely skrupulusok nélkül áldozza fel a jogállami intézményrendszert rövid távú céljainak elérése érdekében. Hangsúlyozzunk inkább (mert miért is történhet ez meg?) egy másik korábbi megállapítást: egy jogállamban a politika számára az alkotmányosságnak kell keretet szabnia. Az alkotmányosság biztosítására pedig vannak hivatott intézmények, mindenekelőtt az Alkotmánybíróság.

Sajnálatos, hogy az Ab közelmúltban tapasztalt tevékenysége alapján olyan következtetésre kell jutnunk, hogy a népszavazás alkotmányos státusára irányuló átértelmezési törekvések a testülettől zöld utat kaptak.

Nem egyszerűen arról van szó, hogy kellő számú aláírást összegyűjtve immár lehet népszavazást tartani három kérdésben, amelyek viszonyáról a kormányprogramhoz és a költségvetéshez - ezek egyébként tiltott tárgyai a népszavazásnak - szakmai körökben is eltérő álláspontok vannak. (Lásd legutóbb Nehéz-Posony Márton: *Érvelések útvesztője*, ÉS, 2007/46.) Még annál is többről van szó, hogy a közgondolkodásra nézve káros, ha vállaltan a kormányprogram és a költségvetés ellehetetlenítését célul kitűző politika eszközeként hirdették meg e kérdésekről a népszavazást. A legsajnálatosabb az, hogy az út, amely ehhez az eredményhez vezetett, túl nagy árat követelt a jogállami intézményrendszertől.

Ilyen ár az OVB és az Ab tevékenységének átpolitizálódása, amennyiben döntéseiket a társadalom többsége ma már elsősorban politikainak tételezi. Ilyen, hogy az események és a két testület által ezekre adott válaszok kikezdték a konszenzust alapvető alkotmányos intézmények értelmezésében (például a képviseleti és közvetlen demokrácia viszonya, a népszavazás alkotmányos szerepe), de idesorolhatók azok a következetlenségek is, amelyek az Ab döntéseiben fellelhetők (például a kötőerővel kapcsolatos, egymásnak ellentmondó határozatok), és amelyek eredményeként számos diszfunkcióval kell még számolni (ezeknek csak egyike a hasonló tárgyú népszavazási kezdeményezések dömpingje).

Van azonban pozitív hozadéka is a történteknek. Elősegítette a felismerést: ahhoz, hogy ne csak szemlélői legyünk ezeknek a folyamatoknak - éppen a politikai játszmákban való felhasználásuk miatt -, arra van szükség, hogy az olyan nagy tekintélyű és független intézményeknek (mint amilyen az OVB vagy az Ab is) a működése a jelenleginél sokkal nagyobb nyilvánosságot s ezáltal nagyobb társadalmi kontrollt kapjon.

A nagyobb nyilvánosság a népszavazást illetően azt jelenti, ne csak az OVB és az Ab határozatai legyenek megismerhetőek mindenki által, hanem azok a kifogások is, amelyekkel az OVB döntéseit megtámadják, az azokban előadott érvek, okfejtés vagy ezek hiánya, amelyek alapján az Ab döntéseit meghozza.

Miután az Ab a népszavazási ügyekben nem egy magánszemély személyes ügyeiben dönt, hanem minden állampolgárt érintő kérdésekben, evidens lenne, hogy az OVB döntései ellen benyújtott kifogásokat ne személyes adatként kezelje.

E megfontolások alapján fordultunk az Alkotmánybírósághoz, hogy a megjelölt kifogásokat mint közérdekű adatokat adja ki. (Ezek a Fidesz képzési hozzájárulásra, vizitdíjra, korházi ápolási díjra, az egészségügyi közszolgáltató intézmények állami, illetve önkormányzati tulajdonban maradására, a gyógyszerek kizárólag gyógyszertárban való árusítására és a családi gazdálkodók elővásárlási jogára vonatkozó

népszavazási kérdéseire, valamint Kálmán László három kérdésére vonatkoznak.)

A kérelem, amelynek teljesítését az Ab megtagadta, az alkotmányra, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényre (Avtv.) és az Ab vonatkozó határozataira hivatkozással kezdeményezte a kifogások kiadását, vagyis arra alapozottan, hogy az Ab magára nézve is kötelezőnek tekinti azokat a normákat és elveket, amelyeket minden más közérdekű adatot kezelő intézmény esetében elvár.

Az Ab rövid elutasító válasza több szempontból is "sajátos".

Megdöbbentő, hogy semmilyen jogi okfejtést nem ad a kérelemben felhozott érvekre. Arra hivatkozik, hogy a kifogást tevők nem járultak hozzá beadványuk tartalmának közzétételéhez, miközben egy szót sem ejt arról, hogy anonimizált formában a kifogások ettől függetlenül tekinthetők közérdekű adatnak. Ha az Ab szerint nem így van, akkor miért nem!?

A válasz tehát jogszerűtlen, mert az Avtv. által előírt indokolási kötelezettség arra vonatkozik, miért nem számítanak közérdekűnek a kikért adatok.

Nem derül ki a válaszból, voltak-e közszereplők a kifogásolók között, akik esetében a kifogás tartalma egyértelműen közérdekű adat.

Végül igénytelen is ez a válasz, amely mint közérdekű adatot, néhány kifogásoló nevét ajánlja figyelmünkbe az Ab honlapján.

Nem értünk egyet az elutasítással, és ezért az adatvédelmi biztoshoz fordulunk annak tisztázása érdekében, vajon a népszavazási ügyekben előterjesztett kifogások anonimizált formában eltitkolhatók-e?

Onnan indultunk ki, hogy a politikának egy jogállamban az alkotmányosság szab határt. Az alkotmányosság legfőbb őre az Alkotmánybíróság.

Lánczos Vera